

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1924.

Andra kammaren.

Nr I.

I enlighet med § 49 regeringsformen och § 2 riksdagsordningen sammanträdde andra kammaren till lagtima möte här i huvudstaden i den uti riksdagens hus för kammaren anordnade samlingslokalen

Torsdagen den 10 januari,

kl. 11 f. m.

§ 1.

Sammanträdet öppnades av representanten för Stockholms län, herr **Åkerlund**, såsom den ledamot, vilken bevisat de flesta riksdagar, med följande ord: Då det även denna gång åligger mig att öppna andra kammarens första sammanträde, får jag hälsa kammarens ledamöter välkomna till de viktiga värv, vi fått oss anförtrodda, och uttala den förhoppningen, att, huru åsikterna än må skifta, det gemensamma fosterlandets bästa skall bliva det gemensamma målet för oss alla.

Kraven på det allmänna hava nödgat staten att så utkräva skatter, att dessa i en stor mängd fall tvivelsutan varit främsta orsaken till det bedrövliga läge, vari vår industri nu befinner sig, och därifrån torde nu föga vara att hämta i skatteväg. Dess värre synes även jordbruket vara ur stånd att erlægga nämnvärda statsumgälder för detta år, eftersom skörden varit i hög grad underhaltig. Då härtill kommer den hushållning, staten och kommunerna drivit och understundom nödgats driva under och efter krigsåren, och enskilda efter det s. k. fredsslutet genom hejdlös import av ren lyx och varor, som vi gott kunnat undvara, ter sig framtiden ingalunda ljus. Den fridens och försoningens tid, som utlovades och förorsakade det hastiga fredsslutet, synes dock allt mera fjärran, och knappast hava krigsanledningar och oroselement tillförne varit mera hopade i Europa än nu, vadan de uttalanden, som försports därom, att vi kunna vara trygga för fientliga anfall, nog ej böra tillmätas större värde än de, som avgavs här i kammaren kort före världskrigets utbrott.

Så beklagligt det än må vara att nödgas bringa tunga gärder för att kunna möta vem det vara må, som skulle vilja beröva oss vår frihet, bjuder dock om tanken för denna och våra efterkommande, till vilka vi alla väl önska kunna överlämna ett fritt och lyckligt Sverige, oss att i tid vidtaga de åtgärder, vi förmå i denna bekymmersamma tid. Att striden blir hård kunna vi förutse, men med god vilja bör ett så gott resultat kunna vinnas, som vi mäktat med.

Må träget arbete, förnöjsamhet med måttliga förhållanden, enkelhet och sparsamhet allt mera göra sig gällande, så inom stats- och kommunalförvaltningar som bland alla samhällsklasser, ty endast därigenom kunna vi uppnå lyckligare tider.

Må den högste hålla sin hand över Sveriges land och folk!

Andra kammarens protokoll 1924. Nr 1.

§ 2.

Herr ordföranden tillkännagav, att han anmodat undertecknade att föra protokollet, till dess sekreterare hunnit utses, ävensom att kanslibiträden och vaktbetjäning blivit till erforderligt antal av honom för tillfället antagna; och blevo på framställd proposition dessa åtgärder av kammaren godkända.

§ 3.

Upplästes följande till kammaren ankomna protokoll angående den i § 32 riksdagsordningen föreskrivna fullmaktsgranskningen:

Protokoll, hållet inför statsrådet och chefen för justitiedepartementet den 8 januari 1924.

I anledning av stadgandet i 32 § riksdagsordningen hade statsrådet och chefen för justitiedepartementet anmodat tre bland de av riksdagen valda fullmäktige i riksbanken och tre bland fullmäktige i riksgäldskontoret att närvara vid den granskning av riksdagsmannafullmakter, som skulle inför departementschefen verkställas innan årets lagtima riksdag sammanträdde; och infunno sig nu av fullmäktige i riksbanken herrar R. E. Norberg, Sven Palme och E. A. Nilsson samt av fullmäktige i riksgäldskontoret herrar greve G. Lagerbjelke, Gustaf Kobb och C. G. Ekman.

Till justitiedepartementet hade, vad andra kammaren angår, insänts allenast en den 26 oktober 1923 av länsstyrelsen i Södermanlands län utfärdad fullmakt av innehåll att, sedan riksdagsmannen Anders Johan Bärge, Katrineholm, blivit utsedd till ledamot av riksdagens andra kammare för Södermanlands läns valkrets för tiden till den 1 januari 1925, men denna plats blivit ledig, vid för rättning enligt 87 § av lagen om val till riksdagen lantbrukaren Erik Lundbom, Stigtomta, blivit utsedd att inträda såsom ledamot av »andra kammaren» för tiden »från och med den 1 januari till och med den 31 december år 1924».

Det anmärktes att fullmakten företedde vissa mindre avvikelser från det formulär till fullmakt, som finnes intaget i 88 § vallagen, samt att fullmakten försetts med överskriften »Fullmakt».

Vad sålunda anmärkts ansågs emellertid ej böra utgöra hinder mot fullmaktens godkännande.

Protokoll över granskningen jämte den granskade fullmakten skulle överlämnas till kammaren.

I ämbetet:
G. Grefberg.

§ 4.

Företogs upprop av kammarens ledamöter; och befunnos därvid följande ledamöter frånvarande, nämligen herrar Janson i Kungsör, Johansson i Sollefteå, Lagerkvist, Västberg, Hedlund i Östersund, Hedlund i Häste, Persson i Trången, Lindmark, Lundström, Nilsson i Antnäs, Bergström, Dahlén och Samuelsson.

Herr ordföranden tillkännagav, att från herr Janson i Kungsör inkommit läkarbetyg, utvisande att han på grund av sjukdom tillsvidare vore oförmögen att deltaga i riksdagsarbetet, samt att övriga frånvarande ledamöter telegrafiskt anmält, att de till följd av tågförsening vore förhindrade att infinna sig vid sammanträdets början.

§ 5.

Anställdes val av talman och vice talmän i kammaren; och företogs först val av talman.

Efter valets slut befanns hava till talman blivit utsedd herr *Lindqvist* i Stockholm med 183 röster.

Av övriga avgivna godkända röster tillföll 18 herr *Larsson* i Västerås och 2 herr *Nilsson* i Bonarp.

§ 6.

Vidare företogs val av förste vice talman; och utsågs därvid herr *E. A. Nilsson* i Örebro med 163 röster.

2 röster avgåvos å herr *Nilsson* i Bonarp.

§ 7.

Vid härpå anställt val av andre vice talman blev därtill vald herr *Nilsson* i Bonarp med 152 eller samtliga avgivna godkända röster.

§ 8.

Älderspresidenten överlämnade ordförandeklubban till herr **talmannen**, varefter denne hälsade kammaren med följande ord: Mina damer och herrar! Jag ber såväl å egna som å vice talmännens vägnar att få framföra ett tack till eder för det förtroende, som visats oss genom de nyss förrättade valen.

Hälsande eder alla välkomna till fullgörandet av edert ansvarsfulla värv, som sammanfaller med den nu sammanträdande riksdagen, tillönskar jag alla kammarens ledamöter en god fortsättning på det år, som nu ingått.

Alla fyllas vi nog vid inträde i ett nytt år av förhoppningar, att det nya året skall medföra bättre och gynnsammare resultat, än det föregående lämnat, och jag önskar livligt, att alla de förhoppningar, som ni ställa på 1924, måtte bliva uppfyllda.

Den riksdag, som i dag samlats och begynner sitt arbete, torde av allt att döma bliva lika arbetsfylld som de föregående, detta icke minst av den anledningen, att det är sista riksdagen i perioden före nyvalen till andra kammaren.

Riksdagens ledamöter torde därför vilja i stor utsträckning framföra sina önskningar och reformförslag för att få dem prövade vid årets riksdag, och det är därför jag vågar uttala ett hopp och en önskan, att alla och envar måtte bidra till ett intensivt riksdagsarbete redan från början för att därigenom om möjligt förebygga, att göromålen hopas vid riksdagens slut.

Då jag nu åter intar denna plats, vill jag erinra om att jag visserligen en gång vid ett tillfälle yttrat, att det är en lugn och fridfull plats, detta dock jämfört med en annan befattning. Jag känner det likväl nu som en bjudande plikt att ställa en vädjan till andra kammaren om överseende med de fel och brister, som otvivelaktigt komma att yppa sig vid utöväandet av min talmansbefattning.

Jag förlitar mig emellertid på, att kammarens gamla goda traditioner skola framgent leva och att sålunda ett gott och förtroendefullt samarbete städse skall råda mellan oss alla.

§ 9.

Det i § 4 omförmälda sjukbetyget för herr *Janson* i Kungsör, som nu ånyo föredrogs, lades till handlingarna.

§ 10.

Herr talmannen meddelade, att samtliga de ledamöter av kammaren, som enligt vad omförmäls i § 4 här ovan, telegrafiskt anmält, att de av tågförsening vore hindrade att infinna sig vid sammanträdet början, nu intagit sina platser i kammaren.

§ 11.

Föredrogs ånyo det under § 3 här ovan intagna protokollet, varefter kammaren beslöt att, med godkännande av den däri omförmälda fullmakten, lägga protokollet till handlingarna.

§ 12.

Herr talmannen anmälde, att någon ansökning till sekreterarbefattningen hos kammaren icke inkommit, och hemställde, huruvida kammaren behagade genast företaga val av sekreterare.

Denna hemställan bifölls av kammaren, varefter det sålunda beslutade valet företogs; och befanns efter valsedlarnas öppnande och uppräkningsvalet hava så utfallit, att till sekreterare utsetts juris och filosofie kandidaten Per Cronvall med 144 eller alla avgivna röster.

Sekreteraren, som härefter på kallelse inställde sig, övertog, efter erhållen kännedom om valets utgång, protokollsföringen.

Oskar Hagman.

G. A. Björkman.

§ 13.

Till talarplats för ledamöter, som kunde vilja därav begagna sig, anvisades på herr talmannens förslag den för ändamålet anordnade, på högra sidan om talmansbordet befintliga platsen.

§ 14.

Herr talmannen meddelade, att till kammarens förfogande överlämnats ett antal inträdesbiljetter till rikssalen vid riksdagens öppnande, och hemställde, att fördelning av dessa biljetter finge ske genom kammarens kansli med iakttagande, att de för ledamöterna från var och en av rikets valkretsar avsedda biljetterna utlämnades till valkretsens äldste närvarande representant, som sedermera finge ombesörja den vidare utdelningen.

Detta förslag blev av kammaren bifallet.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 12,21 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Fredagen den 11 januari.

Kl. 10,30 f. m.

§ 1.

På hemställan av herr talmannen beslöt kammaren att vid plenum nästkommande dag företaga val av tre ledamöter att delta i talmansöverläggningarna, två ledmöter att hava inseende över riksdagens kansli, åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammaren kanslipersonal och vaktbetjäning samt tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter.

§ 2.

Vidare beslöt kammaren, likaledes på förslag av herr talmannen, som förmälde sig hava om tiden för valen samrått med första kammarens talman, att företaga val av ledamöter i de ständiga utskotten samt i utrikesnämnden tisdagen den 15 och av suppleanter i samma utskott och nämnd onsdagen den 16 innevarande januari.

Ordet begärdes nu av herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag ber få hemställa, att kammaren måtte besluta att välja suppleanter i de ständiga utskotten till ett antal av två över de ordinarie ledamöterna i varje särskilt utskott.

Denna hemställan bifölls av kammaren.

§ 3.

Herr talmannen och kammarens ledamöter avgingo kl. 10,45 till slottskapellet, varest riksdagspredikan hölls. Efter slutad gudstjänst begav sig kammaren till rikssalen.

Hans Maj:t Konungen öppnade riksdagen med ett tal, varefter hans excellens herr statsministern *Trygger* uppläste Kungl. Maj:ts berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit.

Efter det första kammarens talman framfört första kammarens undersåtliga vördnad, framträdde andra kammarens talman och yttrade: Sedan årets lagtima riksmöte, enligt Eders Majestäts nyss gjorda förklaring, är öppnat, framför andra kammaren inför Eders Majestät sin undersåtliga vördnad.

Andra kammaren förklarar sig dela Eders Majestäts glädje över h. k. h. kronprinsens förmälning och kammaren bringar de nyförmälda sina bästa välönskningar.

Upprepade gånger efter världskrigets avslutning har inför Eders Majestät framförts förhoppningar om förbättring i världsläget, men ännu synes föga ljusning däri. Detta tillståndets återverkan på vårt land är väl känt. Industri

och näringar i landet kämpa alltjämt en hård strid och det ekonomiska livet vinner ingen tillfredsställande frigörelse.

De hårda följderna härav träffa mångtusen av landets medborgare bl. a. i form av arbetslöshet och bostadsnöd. Väl kan någon ljusning i dessa betryckta förhållanden konstateras, men allt fortfarande finnas kvar stora svårigheter och många lidanden.

Med tillfredsställelse mottages därför försäkran om Eders Majestäts uppmärksamhet på dessa förhållanden. Givet är att med rådande knapphet i statskassan och ökade krav på statens givande hand stora svårigheter skola uppresa sig. Andra kammaren vill i vad på den ankommer medverka till övervinnande av dessa svårigheter och kammaren giver på nytt sin försäkran att alla ärenden, som föreläggas densamma, noggrant skola prövas och besluten fattas uteslutande med hänsyn till landets och folkets väl.

Härpå fingo talmännen vardera mottaga ett exemplar av Kungl. Maj:ts proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov under budgetåret 1924—1925, varefter ceremonien på rikssalen avslutades; och åtskildes andra kammaren vid utgåendet från rikssalen, enligt beslut fattat före avgången från dess samlingsrum.

In fidem
Per Cronvall.

Lördagen den 12 januari.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Herr statsrådet *Ekeberg* avlämnade

dels Kungl. Maj:ts propositioner:

nr 2, med förslag till lag om ändrad lydelse av 22 kap. 12 § strafflagen;

nr 3, med förslag till lag angående domstols behörighet i fråga om upptagande av vissa brottmål; och

nr 4, med förslag till lag om ändrad lydelse av 3, 5, 6, 7, 9, 10, 14 och 17 §§ i lagen den 13 juni 1921 om förvaltning av bysamfälligheter och därmed jämförliga samfällda ägor och rättigheter;

dels ock Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen den 2 i denna månad med tillkännagivande, att Kungl. Maj:t förordnat statsrådet *Bror Carl Hasselrot* att under innevarande års lagtima riksdag utöva den befattning med riksdagsärenden, som jämlikt § 46 riksdagsordningen tillkommer en ledamot av statsrådet.

Kammaren beslöt att lägga nämnda skrivelse till handlingarna, varjämte underrättelse om innehållet i skrivelsen skulle meddelas vederbörande utskott samt de ledamöter, som hava inseende över riksdagens kansli.

De avlämnade propositionerna blevo på begäran bordlagda.

§ 2.

Jämlikt beslut nästlidna gårdag företogs nu val av tre ledamöter att deltaga i talmansöverläggningarna; och blevo därtill utsedda:

herr *Hamilton* med 179 röster,
» *Lindman* likaledes med 179 röster och
» *Branting* med 164 röster.

15 röster tillfölla herr *Eriksson* i Grängesberg.

§ 3.

Vidare anställdes val av de två ledamöter, vilka jämte två ledamöter av första kammaren skulle hava inseende över riksdagens kansli; och blevo därtill valda:

herr *af Ekenstam* och
» *Waldén*,

vardera med 127 röster.

§ 4.

Vid härefter företaget val av åtta ledamöter att jämte herr talmannen tillsätta kammarens kanslipersonal och vaktbetjäning blevo därtill utsedda:

herr andre vice talmannen *Nilsson*,
» *Borg*,
» *Brännström*,
» *Engberg*,
» *Eriksson* i Stockholm,
» *Jönsson* i Revinge,
» *Magnusson* i Skövde och
» *Olsson* i Mora,

envar med 87 röster.

§ 5.

Slutligen anställdes val av tre ledamöter att handhava vården om kammarens ekonomiska angelägenheter; och blevo därtill valda:

herr *Carlsson* i Solberga,
» *Kristensson* och
» *Röing*,

envar med 64 röster.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag angående de i paragraferna 2—5 här ovan omförmälda valen.

§ 7.

Avgåvos följande motioner, nämligen av:

herr *Olsson* i Ramsta, nr 1, om ändrad lydelse av § 12 riksdagsordningen;

herr *Johanson* i Hallagården *m. fl.*, nr 2, likaledes om ändrad lydelse av § 12 riksdagsordningen;

herr *Vennerström*:

nr 3, om ändrad lydelse av § 9 riksdagsordningen; och

nr 4, om ändrad lydelse av § 1 lagen den 21 maj 1920 om värnpliktiga, vilka hysa samvetsbetänkligheter mot värnpliktstjänstgöring; samt

herr *Holmgren*:

nr 5, om rätt för lektorn Per Sigurd Bäcklund att för erhållande av ålders-tillägg tillgodoräkna sig viss tjänstgöring;

nr 6, om rätt för vissa marinintendenter att såsom tjänstetid tillgodoräkna sig viss tjänstgöring;

nr 7, om pension åt daglönaren Abraham Olssons änka; och

nr 8, om pension åt förre båtsmannen Carl Otto Jonsson Jemn.

Nämnda motioner bordlades.

§ 8.

Till bordläggning anmälades:

Kungl. Maj:ts nästlidna gårdag på rikssalen avlämnade proposition, nr 1, angående statsverkets tillstånd och behov;

Kungl. Maj:ts på rikssalen upplästa berättelse om vad i rikets styrelse sedan sista lagtima riksdags sammanträde sig tilldragit;

riksdagens år 1923 församlade revisorers berättelser:

om den år 1923 av dem verkställda granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1922;

angående riksbanken; och

om granskningen av riksgäldskontorets tillstånd och förvaltning;

justitieombudsmannens ämbetsberättelse samt tryckfrihetskommitténs berättelse; samt

militieombudsmannens ämbetsberättelse.

§ 9.

Ordet lämnades härefter till herr **förste vice talmannen**, som yttrade: Herr talman! Jag tillåter mig hemställa, att kammaren måtte besluta, att Kungl. Maj:ts proposition nr 1 ang. statsverkets tillstånd och behov måtte uppföras sist å föredragningslistan för nästa plenum.

Denna hemställan bifölls.

§ 10.

Justerades ett protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 11,53 f. m.

In fidem
Per Crowvall.